

Levensliederen

Weerklank van de monnik in jezelf

Dagjesvoorzitter Jos Stroobants
(Keizersberg).

Soundtrack voor kloosterspiritualiteit – met die ondertitel maakten de uitgevers van Berne Media en Halewijn al in de zomermaanden reclame voor het te verschijnen boek *Levensliederen* van Thomas Quartier osb. De nieuwste telg van de benedictijn zou ten doop gehouden worden in Nederland op 14 november en in Vlaanderen op 22 november. Maar Vrouwe Corona gooide roet in het eten. “Geen nood,” dacht broeder Thomas, “een crisis is een bevoorrechte tijd om je levensliederen te ontdekken.” In Groenlo nam hij Paul van Druuten onder de arm. Hij verfilmde het interview dat Jonah Falke afnam van Thomas Quartier. In Leuven stelde Dick Maes Broekema zijn camera’s op in de kapittelzaal van abdij Keizersberg, voor een digitale boekpresentatie die de allure had van een podiumgebeuren, met de inleiders Inigo Bocken en Dirk Hanssens osb,

en een heuse opluistering van het *event* door de Keizersberg-Bubbel-Band, een muzikaal gelegenheidsensemble van de studentenleefgroep Monte-Casino. Ondertussen was de ondertitel van het boek *Levensliederen* veranderd in *Weerklank van de monnik in jezelf*. Passender voor coronatijden. De weerklank van de digitale boekpresentatie kunt u hieronder lezen: Jonah Falke verwerkte het interview in een column, Inigo Bocken en Dirk Hanssens osb gaven braafjes hun tekst af.

Geen wc-rol, maar een trechter

Jonah Falke

Auto's interesseren me niet. Behalve als Bas van Putten over auto's schrijft, want zijn stijl is onlosmakelijk verbonden met de inhoud. Maar een rijbewijs heb ik niet en zal ik ook nooit halen. Hetzelfde geldt voor God; als monnik en professor Thomas Quartier spreekt of schrijft, dan ben ik bereid te luisteren, zonder me te willen bekeren, of een rijbewijs te halen.

Op een Bob Dylan fanclub in 2017 dag leerden we elkaar kennen. Hij gaf er een lezing over de door hem bewonderde zanger en ik droeg er een column voor. Ik hoorde hem praten, ratelen zou ik oneerbiedig kunnen zeggen, en ik dacht: *hem moet ik beter leren kennen*.

Quartier kwam na de lezing op me af in de coulisse en zei: 'We hebben vandaag hetzelfde verhaal verteld.' Ik weet nog goed dat zijn gewaad naadloos overging in de gordijnen achter de bühne. Hij bedoelde dat Dylan vragen stelt maar je geen antwoorden geeft. De parallel tussen hoe zijn geloofsbeleving en Dylan was gelegd.

In de coulisse begon een vriendschap die tot op vandaag nog steeds bestaat. Ik bezocht Quartier in zijn toenmalige klooster in Doetinchem in 2018, en in 2019 volgde ik zijn colleges aan de Sant'Anselmo universiteit in Rome en schreef erover voor *Vrij Nederland*. Afgelopen zomer verbleef ik twee weken in abdij Keizersberg in Leuven, zijn huidige woonplaats.

We zouden voor eerst het podium weer delen sinds die Bob Dylan-dag, maar de pandemie duurde voort en hield de theaters leeg. In plaats daarvan interviewde ik Thomas over zijn boek *Levensliederen* in een tochtige kerk in

Groenlo. Zonder publiek. Voor een gelovige is Quartier een inventief en ondernemend man: hij stelde voor om een video te maken van de boekpresentatie. 'Ik zal ook wat liedjes zingen.' Zo geschiedde. Ik moet bekennen dat de stap van gregoriaans naar Dylan me soms wat groot leek. Maar iemand die vol overgave zingt, vervelt nooit. Authenticiteit hoeft ook niet mooi te zijn. Misschien zelfs liever niet.

Thomas Quartier osb speelt en zingt 'zijn' levenslied bij de boekpresentatie in Groenlo. © foto: Peter van Tuijl.

Jonah Falke en Thomas Quartier in gesprek tijdens de digitale boekvoorstelling in Nederland.

© foto: Peter van Tuijl.

We spraken over liederen van de mensen die hem vormden. Van Joan Baez en Bob Dylan tot Nick Cave. Ik had zo mijn bedenkingen over waarom God er steeds bij gehaald moest worden. Hij zei: ‘Dat dacht ik al. Maar ik probeer die zangers niet te betrappen op iets wat ze niet zijn. Ik luister nou eenmaal met een spiritueel oor. Voor mij staat het woord God voor niet-weten. Zoals al die zangers ook zingen over wat ze niet weten, over wat gebroken is in de wereld. Zeggen en uitdragen wat onzegbaar is, dat verbindt ons, denk ik. Als monnik zie ik mezelf als een professionele niet-weter.’

Het interviewen van Quartier is geen gemakkelijke taak. De man denkt en praat sneller dan de wind en er zijn maar weinig vragen waar je hem nog mee kunt verrassen. Ik vroeg hem eens of hij nog weleens iets nieuws dacht. Dát bracht hem even tot zwijgen. Hij zei: ‘Dat is wel een ding natuurlijk, rituelen zijn mijn vakgebied. Aan de ene kant vernieuw je daarin niet, aan de andere kant probeer je die wel opnieuw uit te vinden, van betekenis te voorzien.’

Het niet-weten, het onzichtbare, telkens weer opnieuw willen zoeken zonder te vinden? Het is ergens een bewonderenswaardige, meedogenloze levensinstelling. Aan de andere kant irriteert het me soms ook en daarom vroeg ik Thomas: ‘Waarom zou je altijd door een wc-rolletje, van je religie, naar de wereld willen kijken?’ Hij lachte en zei: ‘Ik zie mijn spirituele oog, oor en leven niet als een wc-rol, maar eerder als een trechter. Een smalle opening die oneindig groot wordt en alles kan omsluiten.’

Hij is een handige denker en prater. Vermoedelijk altijd al geweest. De passages in het boek over zijn jeugd zijn me het meest bijgebleven. Hoe Quartier begon als singer-songwriter. ‘Het was niet eenvoudig om een podium te vinden voor mijn liederen. Als zestienjarige speelde ik in verzorgingshuizen. Ik voelde

Broeder Thomas: "Geen publiek. Voor wie zal ik nu signeren?" foto: Peter van Tuijl.

me onbegrepen en miskend en ging dat uitgebreid bezingen.' Het verzorgingshuis bleek niet geschikt om wereldvrede te bezingen. Hij verkaste naar de straat. 'Het meewarig bekeken worden fascineerde mij en riep in mij de instincten van een buitenstaander wakker. Ik ging dus zingen voor wereldvrede voor de deur van de plaatselijke pizzeria. Dat had natuurlijk ook niks van doen met de existentiële nood van een rondtrekkende zanger.' Hij reed met een tweedehands auto van de pizzeria naar huis.

Toen hij vol overgave 'Gute Nacht, Freunde' van Reinhard Mey begon te zingen in Groenlo, dacht ik aan de pizzeria en zijn ontluikende spiritualiteit. Er leek weinig veranderd in zijn leven. Hij is nog

steeds een zoekende buitenstaander die soms meewarige blikken ontvangt, misschien zou je hem nu gelukkig kunnen noemen.

Om zijn boek te vieren aten we na afloop een friet-speciaal in zijn auto. Thomas liet me de nieuwe cd van Bruce Springsteen horen. Ik stelde voor om samen naar de USA te reizen en Springsteen te zoeken, zonder hem per se te hoeven vinden. Dat vond hij een uitstekend idee. Een week later schreef dan ook: 'Wanneer gaan we naar New York?'

| **Jonah Falke** (°1991) is beeldend kunstenaar, columnist (o.m. voor *Vrij Nederland* en *De Gelderlander*) en romanschrijver.

Stamelende liefde

Inigo Bocken

Velen zijn het er over eens: Lennart Nijgh was waarschijnlijk de belangrijkste tekstschrijver in het Nederlandse taalgebied van de afgelopen decennia. Bijna geen klassieker van het Nederlandse lied, die niet uit Lennart Nijgh's meesterbrein kwam. In zijn boek *Levensliederen* beschrijft Thomas Quartier – inmiddels een van de meest in het oog springende spirituele schrijvers in onze contreien – hoe gezongen gedichten op bijzondere wijze iets van een geestelijke weg kunnen laten zien, hoe ze dat voor hem geweest zijn en nog steeds

Even checken of alles goed staat opgesteld voor de film-opname in Keizersberg. Filmregisseur Dick Maes Broekema is er alvast gerust in. © foto: Hannelore Vanlinthout.

zijn. Boudewijn de Groot – die het nauwst van alle Nederlandse chansonniers met Lennart Nijgh heeft samengewerkt – maakt in het gesprek met Thomas duidelijk dat hij zich niet zomaar in patronen als deze wil laten passen. Het gesprek tussen Thomas en Boudewijn de Groot heeft iets weerbarstigs – in een bepaald opzicht ook ontnuchterend. Het lijkt alsof Boudewijn zich geen raad weet met de monnik die hij voor zich heeft, een monnik die gedreven wordt door ongeduld, die zijn eigen gedachten om de schouders van Boudewijn de Groot wil leggen.

De nuchtere weerbarstigheid die uit het gesprek naar voren treedt, is niet nieuw. Het is altijd opvallend geweest: dat contrast tussen de nuchtere zanger Boudewijn de Groot die de meeslepend weemoedige teksten van de ras-romanticus Lennart Nijgh onsterfelijk heeft gemaakt. Voor hele generaties werd hier het register van hun gevoelsleven geschreven. Misschien maakt het wel het eeuwige mysterie van deze muziek uit, die combinatie van de afstandelijke gelijkmoedigheid van de zanger en de woorden waarin geen afgrond diep genoeg kon zijn.

De liederen van Boudewijn de Groot kenmerken zich door een opvallend samenvallen van tegengestelden: *coincidentia oppositorum* – ze zijn zo algemeen geldig voor alle mensen met een hart die, om zo te zeggen, ouder zijn dan veertig, dat ze voor ieder afzonderlijk gelden. “Ja, zo is het!” – dat zegt iedereen die een hart heeft wanneer zij of hij *Voor de overlevenden* beluistert:

Vlinders zongen in de bomen,
vogels zaten op mijn hand.
Kleine man, je bent aan ‘t dromen,
kom gebruik nu je verstand.

En dat heb ik nu gedaan.
 Eerst was verstand een heel nieuw spel,
 de poes kon ik niet meer verstaan,
 de school werd na een week een hel.
 Het paradijs is niet voor grote jongens.

Tot dusver heel normaal,
 iedereen wordt eenmaal groot,
 het overkomt ons allemaal
 en eenieder sterft zijn kinderdood.
 Je wordt een grote vent,
 je wordt een trage lange jongen
 die Tacitus en Wolkers kent
 en al zijn dromen netjes heeft verdrongen.

De liederen van Boudewijn de Groot geven vorm aan het grote heimwee dat de grote maatschappelijke en culturele ontwikkelingen vanaf de late jaren zestig heeft begeleid. Het meest persoonlijk en het meest algemeen. Het is logisch dat Boudewijn de Groot daar weinig aan toe te voegen heeft. De woorden zeggen wat ze te zeggen hebben. Is dat niet wat poëzie tot poëzie maakt – het moet zo gezegd worden en niet anders.

Een interview met Boudewijn de Groot herinnert daarom altijd ook aan de interviews met wielrenners die mythische bergtoppen bedwongen hebben, zelf tot mythe werden soms – om stamelend terug te kijken naar hun prestaties. Niets is zo ontroerend als de onbeholpen gesprekken van een Eddy Merckx of een Miguel Indurain – heiligen bijna van de wielersport, op de fiets een kannibaal, met hun voeten op de grond lieve zachte mannen die niet helemaal begrijpen hoe de wereld in elkaar zit. Daarom is het gesprek tussen Thomas en Boudewijn zo interessant omdat het zo onbeholpen verloopt – het is een vorm van onbeholpenheid die de grootsheid van de zanger nog meer in het licht stelt. Het is een onbeholpenheid waaraan de zanger zijn soevereiniteit ontleent – het blijft een stamelen, en ik zou willen zeggen, juist hierin ligt een aanwijzing dat de muziek van Boudewijn de Groot wel degelijk mystieke trekken vertoont.

Al in het woord zelf wordt duidelijk dat mystiek vooral te maken heeft met het zwijgen – het zwijgen dat zich opdringt wanneer we met ervaringen van liefde te maken hebben. Juist dan beginnen we te stamelen, wanneer we over

Inigo Bocken aan het woord.
 © foto: Hannelore Vanlinthout.

De Keizersberg-Bubbel-Band aan het werk. V.l.n.r.: Ryan Beaupré (viool), Cisse Meert (mondharmonica), Thomas Quartier osb (piano en zang), Matthew Acton (gitaar), Dirk Hanssens osb (percussie). © foto: Hannelore Vanlinthout.

de waarheid van het hart beginnen te spreken. Lennart Nijgh – de belangrijkste tekstschrijver van Boudewijn – en ook jeugdvriend – een lange geschiedenis die niet altijd over rozen ging. Het was de liefde waar ze allebei op hun manier mee worstelden. Lennart Nijgh was diegene die aan het zwijgen woorden kon geven. Want gaat het niet steeds opnieuw over het heimwee van wat voorbij is, wat niet meer bereikbaar is – het heimwee dat optreedt omdat de geliefde onbereikbaar is?

Nergens komt dit zozeer tot uitdrukking als in wat ik als Boudewijn de Groots belangrijkste lied zie: *Tip van de sluier*. Uiteraard op tekst van Lennart Nijgh. Nergens wordt het heimwee scherper beschreven als in dit lied, dat iedereen herkent die een hart heeft en geraakt is door een ander mens. Nergens wordt scherper duidelijk dat menselijke liefde en de liefde Gods restloos in elkaar overgaan.

Je blijft jezelf verbergen, achter de lach op jouw gezicht.
En nooit wordt er meer dan een tip van de sluier opgelicht.

Of nog:

Wanneer geef jij je bloot, laat jij jezelf eens zien?
Ben je bang voor anderen of voor jezelf misschien?
Ik probeer je scherp te volgen, toch blijf je vaag voor mij,
en voor ieder antwoord dat je geeft, komt er weer een raadsel bij.

Dit had een tekst van een middeleeuwse mysticus kunnen zijn – Hadewijch niet in het laatst met haar hymnes over de minne – waarbij het steeds onduidelijk blijft of het nu om een aardse geliefde gaat, dan wel over het goddelijke – wordt het goddelijke niet juist zichtbaar in het heimwee en het verlangen van de menselijke liefde?

Het is de dynamiek die telt: “Al dring ik bij je aan, zit ik op je huid, je vlucht steeds voor me uit.” Ik ken in de Nederlandse poëzie geen tekst die de subtiele pijn van de liefde zo scherp beschrijft als hier het geval is. Buiten deze woorden blijft slechts het stamelen – taal die naar de limiet tendeert – en dat is juist wat de mystiek ook doet – wanneer we iemand als Michel de Certeau mogen geloven althans.

Waar *Tip van de sluier* nog bij de vroege teksten van Lennart Nijgh gerekend kan worden (het is van 1980, en is de bekroning van de eerste periode van het duo), daar is *De engel is gekomen* een werk uit de laatste jaren van de meester. In 1996 komen Boudewijn en Lennart nog eenmaal groots terug met het album *Een nieuwe herfst*. In *De engel is gekomen* vindt het mysterie van afstand en nabijheid een verdieping die men nauwelijks voor mogelijk houdt. Een christologisch vervolg op *Een tip van de sluier* dat nog eindigt in een klassiek romantische onbereikbaarheid van de waarheid. Hier wordt de onbereikbaarheid geaffirmeerd – verheven tot de grootst denkbare ontmoeting.

*Het heeft geen zin mijn liefste om je haren los te maken.
 Het heeft geen zin om lijf aan lijf van zinnen los te raken.
 Dus sluit je mond weer zacht en laat de kus niet toe.
 Een glimlach zal voldoende zijn, die worden wij nooit moe.*

Het is het grootste en tegelijk meest vergeten mysterie van het christelijk geloof dat wij hier ontmoeten – het mysterie van het *noli me tangere*, het niet-aanraken als hoogste vorm van ontmoeting, van liefde zelfs. Moeilijk te verteren in een tijd waarin liefde zo aan seksualiteit wordt gebonden – moeilijk te begrijpen in een tijd van anderhalve-meterafstand. Moeilijk te begrijpen als de halve wereld spuugt op het monastieke ideaal van de zuiverheid.

*Sta uit de doden op al wie zijn naam hoort noemen.
 De uitvaart gaat niet door vandaag, geen toespraak en geen bloemen.
 Geloof en hoop en liefde zijn niet langer verre dromen.
 Er breken andere tijden aan, de engel is gekomen.*

Na zo een tekst kan alleen maar stamelen blijven. De onbeholpenheid van het gesprek tussen Thomas en Boudewijn is de best mogelijke toegangsweg tot dit grootse mysterie, dat van het niet-aanraken als de eigenlijke waarheid van het verlangen.

Inigo Bocken (°1968) is wetenschappelijk directeur van het Titus Brandsma Instituut aan de Radbouduniversiteit Nijmegen.

Dichtenderwijs

Dirk Hanssens osb

LEONARD COHEN & DE ALBATROS

In een eerste hoofdstuk van zijn essaybundel *Levensliederen* schrijft mijn medebroeder Thomas dat je ook wel eens mag toegeven aan je drang om te improviseren. Dat kan door een bekende melodie naar je hand te zetten, maar dat moet dan wel gebeuren binnen degelijke patronen of goede structuren, en vooral nadat je je eigen klankruimte bent binnengegaan. Alleen op die manier resonanceert het oorspronkelijke lied op een wijze die ook voor jezelf helend of bevrijdend kan zijn.

Er is een song van Leonard Cohen, de Canadese dichter en zanger, die in mij om een nieuwe klankruimte smeekte. En neen, Leonard Cohen kreeg geen plek in het boek *Levensliederen*. Als ik mijn idool hier toch vermeld, dan is dat omdat ik de oefening van de improvisatie wil doen. Ik haal een song van Cohen mijn eigen resonantieruimte binnen, zoals broeder Thomas dat doet met songs van andere goden van de performance: Bob Dylan of Nick Cave. En ook ik ontdek daardoor de monnik in mezelf.

Leonard Cohen maakte wereldhits als *Suzanne* of het vaak gecoverde *Hallelujah*. Maar ik vond een song in zijn sobere album *You want it darker*, vlak voor zijn dood in 2016 uitgebracht. Die song deed mij denken aan de spreuk uit het nummer *Anthem*, al miljoenen keren geciteerd: 'There is a crack in everything, that's how the light gets in.'

Dirk Hanssens osb op dichtersvoeten tijdens de boekpresentatie.

© foto: Hannelore Vanlinthout.

Net zoals die spreuk is de song droevig en tegelijk vrolijk. Droevig omdat elke strofe begint met het oproepen van een ellendige toestand, maar vrolijk omdat de zanger dat alleen maar doet om ermee te bewijzen hoe zijn leven op niets zou uitdraaien als hij de grote gave van de liefde niet zou willen proeven. Hij komt dus met een averechts bewijs van de immense waarde van datgene dat we nooit zelf kunnen maken of organiseren: liefde krijg je en ontvang je, of ze is er niet.

Volgens mij wil Cohen zich daarmee inschrijven in de traditie van het bijbelse Hooglied waarin het thema van de liefde – het allerhoogste godsgeschenk – ook in een mengeling van religieuze en seculiere taal wordt omschreven en waarin zelfs passie en seks hun aandeel krijgen.

Ondertussen hebt u al de sonore stem van Leonard Cohen herkend. Hij zingt *If I didn't have your love*. Die songtekst vertalen is aartsmoelijk, maar ik deed een poging, omdat die oefening ook een manier is om je eigen klankruimte binnen te gaan. Twee strofen in mijn moedertaal, onder de titel *Als ik jouw liefde niet had*:

Als de boom geen blad zou dragen
 en de zee geen water,
 en als de dageraad
 niets meer aan het licht zou brengen,
 zo gebroken zou ik zijn,
 zo zou mij het leven toeschijnen
 als ik jouw liefde niet had
 om de dingen waar te maken.

Als er niets meer zou zijn
 dat jij kon voelen,
 als de zee bestond uit zand alleen
 en de bloemen gemaakt waren van steen
 en niemand die jij kwetst
 ooit weer kon genezen,
 wel, zo gebroken zou ik dan zijn
 en zo zou mij het leven toeschijnen
 als ik jouw liefde niet had
 om de dingen waar te maken.

Zoals ik al zei, wou ik graag de oefening doen waartoe broeder Thomas alle lezers van zijn boek uitnodigt: de eigen binnenruimte exploreren en een weerklank van die ervaring vertolken. En daarom schreef ik binnen het Cohenspatroon een monastiek gedicht dat *mijn* levenslied geworden is: een *In memoriam* dat even meerduidig is als de song van Leonard Cohen, maar met nieuwe beelden die zich naadloos voegen in de scène die Cohen voor ogen stond: de eindeloze zee, met daarboven afwisselend de zon en de sterren, en de hele sfeer die dat plaatje oproept. Ik vond dat daar geen bloemen bij passen, maar een zeevogel die in de poëzie een bevoorrecht plekje bekleedt: de albatros.

De albatros is een vogel die vleugels heeft met een spanwijdte tot soms meer dan drie meter. Dankzij die vleugels maakt deze ‘stormvogel’ lange glijvluchten – jonge albatrossen kunnen tot zes dagen lang zweven zonder te fladderen met hun vleugels. De Franse dichter Charles Baudelaire zag in de albatros een metafoor voor de dichter: ‘een prins in de lucht, maar onbeholpen op de grond’. Hier is mijn levenslied:

ZO ZOU DAN HET LEVEN ZIJN ...

Als de zon niet langer licht zou geven,
elke mens in nacht moest verder leven
en er ook geen blauwe einder was
waarboven albatrossen zweven,

zó zou dan het leven zijn als liefde
mij – al bleek dat maar voor even –
kil en dievelings ontviel.

Als de sterren schielijk niet meer schenen
(in een flits het hemelrond verdwenen),
droom en daad niet aan de orde kwam
omdat er niets meer te bewenen
viel en leniging van nood een waan,

och, zó zou dan mijn leven zijn
als jij niet had bestaan.

Mijn vers is even onbeholpen als een albatros, maar wie dat niet storend vindt zal er een averechts godsbewijs in herkennen. *Och, zo zou dan mijn leven zijn,*

Dirk Hanssens osb
op zangersvoeten.
© foto: Hannelore Vanlinthout.

Broeder Thomas: "Dat ging goed! Geven we onze 'bubbel-band' nog wat weerklank?"

© foto: Hannelore Vanlinthout.

als jij niet had bestaan. Een godverlaten leven. Geen leven, en dus moet er wel een God zijn. Of een geliefde? Die dubbelzinnigheid is ook bewaard. Dat hoeft de weerklank van de monnik in mij zelfs niet te overstemmen.

BOUDEWIJN DE GROOT & JOHN LENNON

Natuurlijk, er bestaat geen bewijs van God, net zo min als je een beeld van die God zou kunnen maken. En toch is het belangrijk dat je een bepaald godsbeeld hebt, en een plek waar je dat godsbeeld kunt bijschaven. Zullen we dat laatste maar de hemel noemen?

In het boek van Thomas zitten beelden van de hemel verscholen. Hoe kan het ook anders. In die hemel is naar verluidt geen tijd om rijstpap met gouden lepels te eten. Daar wordt gezongen: levensliederen. Boudewijn de Groot schreef drie songs over het verlangen om het pad naar boven te bewandelen, weg van het gewoel van de wereld. Maar als je dan denkt dat die songs van hem over de hemel en over God gaan, dan heb je het mis. Ja, hij heeft het wel over "de vrede in het paradijs achter de hemelpoort", maar dat is het eindpunt van een zoektocht naar iets wat er niet is, namelijk God. O, misschien is Hij er wel, zegt de zanger, maar dat weet je beter niet. En daarom zingt er in de hemel alleen een echtpaar dat alle illusies doorprikt. Ze zingen: "Het weten maakt een einde aan de oneindigheid."

Dat is een theologische gedachte van de bovenste plank! Maar het vergt wel moed om die gedachte consequent door te trekken en de weg naar boven te blijven bewandelen, als een monnik die zijn doel stelt in het zoeken, niet in het vinden. Het enige dat belangrijk is: gevonden worden, gered worden door een Ander die de zoektocht van de mens op prijs stelt – die mens die een levenslied zingt dat nooit eindigt, een lied dat opgesteven is van de stoutste verbeelding en daarom niet stuk kan, zelfs niet als er geen hemel zou zijn.

In mijn noviciaat – lang geleden! – las ik een boekje met de titel: *In de hemel zijn geen monniken*. Ook dat vond ik een heilzame gedachte. Ik kreeg dus nog een kans om een goede monnik te worden, want dat ik mijn hemel niet zou verdienen, wist ik al sinds ik het opgaf om geen schelmenstreken meer uit te halen – een beetje deugnieterij heb je nodig om een nieuwe wereld te scheppen, eentje waarin mensen zichzelf niet zo serieus nemen, maar wel vrede tot stand brengen, al was het maar omdat ze dan niet meer hoeven te vechten voor het behoud van de een of andere opinie die misschien hun wereld redt, maar ten koste gaat van de wereld van een ander.

Kunt u mij mijn blijdschap indenken toen ik in het boek *Levensliederen* de bespreking van de overbekende song van John Lennon vond! *Imagine there's no heaven!* Als dat waar is, dan zijn we misschien allemaal monniken. In de dop althans. Sommigen laten het innerlijke besef ontkiemen en gedijen, anderen niet. Een besef levendig houden, dat kun je het beste doen door het uit te zingen. Zal ik het ook eens proberen. Begeleid je mij, broeder Thomas?

Imagine there's no heaven
 It's easy if you try
 No hell below us
 Above us only sky
 Imagine all the people living for today

Imagine there's no countries
 It isn't hard to do
 Nothing to kill or die for
 And no religion too
 Imagine all the people living life in peace, you

You may say I'm a dreamer
 But I'm not the only one
 I hope some day you'll join us
 And the world will be as one

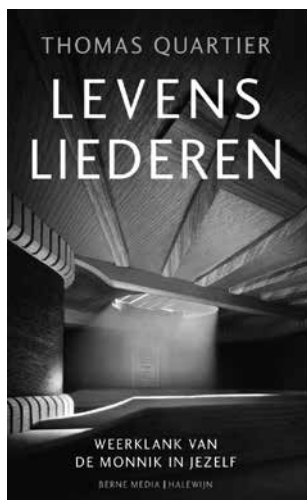
Imagine no possessions
 I wonder if you can
 No need for greed or hunger
 A brotherhood of man
 Imagine all the people sharing all the world, you

You may say I'm a dreamer
But I'm not the only one
I hope some day you'll join us
And the world will be as one

(na de song, waarbij de inleider zong en Thomas Quartier osb hem begeleidde op de piano) Dit was waarlijk hemels! Maar er is nog meer hemel voor wie het boek *Levensliederen* ter hand neemt om het mondjesmaat en neuriënd te lezen.

| Dirk Hanssens osb (°1962) is prior-administrator van abdij Keizersberg, hoofdredacteur van *De Kovel* en poëzie-essayist.

LEVENSLIEDEREN

Weerklank van de monnik in jezelf

Muziek en spiritualiteit horen bij elkaar als lichaam en ziel. Beide brengen een mens bij de kern van het leven, bij emoties en bij verlangens naar zin en evenwicht. Voordat hij intrad bij de benedictijnen verdiende Thomas Quartier naast zijn studie bij als straatmuzikant. Vanuit die ervaring en zijn tegenwoordige leven als monnik schreef hij dit boek, waarin hij het repertoire van onder meer Bob Dylan, John Lennon & Yoko Ono en Boudewijn de Groot als bronnen van inspiratie ontdekt. Thomas Quartier osb (1972) leeft en werkt vanuit de Leuvense abdij Keizersberg. Hij doceert aan de Radboud Universiteit Nijmegen, de KU Leuven en Sant' Anselmo in Rome, en is medewerker van het Titus Brandsma Instituut.

Thomas Quartier, Levensliederen

Berne Media / Halewijn, Heeswijk-Dinter / Antwerpen, 224 p., € 24,50.

BEKIJK EN BELUISTER DE DIGITALE BOEKPRESENTATIE OP YOUTUBE.COM

Op Nederlandse bodem: <https://youtu.be/A6F32CAEKZU>; op Vlaamse bodem: <https://youtu.be/LzDFTyhI3yY>.